

21 ianuarie 2021

DECLARAȚIA

Platformei Naționale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic

privind protecția și utilizarea durabilă a fluviului Nistru

În contextul întâlnirii la nivel înalt a Președintei Republicii Moldova, dnei Maia Sandu, și a Președintelui Ucrainei, dlui Volodymyr Zelensky, care a avut loc pe data de 12 ianuarie 2021 la Kyiv, unde au fost discutate și aspectele legate de protecția fluviului Nistru și hidroenergia, Platforma Națională a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic consideră că **protecția fluviului Nistru este un subiect de importanță europeană și ține de securitatea ecologică regională**, deoarece deservește cu apă peste opt milioane de oameni din R. Moldova și Ucraina.

Platforma Națională a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic și-a exprimat această poziție consecvent și în luările de atitudine anterioare, în Declarații, Apeluri, în cadrul protestelor, intervențiilor publice. Acest fapt a determinat ca problemele legate de protecția și utilizarea durabilă a fluviului Nistru să fie incluse în agenda publică de la Chișinău și Kiev, dar și să atragă atenția partenerilor de dezvoltare.

SALUTĂM faptul că, în urma vizitei oficiale sus-menționate, Președinta Republicii Moldova, dna Maia Sandu, a menționat importanța continuării dialogului bilateral *în vederea asigurării protecției și utilizării durabile a fluviului Nistru, pentru ca apa lui să servească atât generației noastre, cât și generațiilor viitoare*. Considerăm că, prin această declarație, **direcția de negocieri bilaterale**, pe subiectul gestionării apelor fluviului Nistru, **a fost clar definită pentru utilizarea durabilă a resurselor de apă** și nu pentru exploatarea maximă cu perspectivă pe termen scurt.

CONSIDERĂM că elaborarea în comun a unei Strategii de Protecție a Fluviului Nistru de către ambele state, ar contribui în mod decisiv la reconstrucția ecologică a afluenților și ecosistemelor distruse sau degradate, ar încuraja extinderea ariilor protejate și includerea lor într-un Parc Național Transfrontalier și ar favoriza un Program european de reîmpădurire a Munților Carpați ca principalul furnizor de resurse acvatice pentru tot bazinul hidrografic al Nistrului.

REAMINTIM că, atât Republica Moldova, cât și Ucraina (UA), și-au asumat angajamente bilaterale, internaționale și în relația cu Uniunea Europeană, care vizează protecția resurselor de apă, protecția și utilizarea durabilă a fluviului Nistru, evaluarea impactului asupra mediului și altele. Printre acestea sunt: Acordul între Guvernul RM și Cabinetul de Miniștri a UA privind colaborarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului râului Nistru (Roma, 2012), Acordul între Guvernul RM și Guvernul UA cu privire la folosirea în comun și protecția apelor

de frontieră (Chișinău, 1994), Convenția CEE a ONU (UNECE) privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Convenția Helsinki, 1992), Convenția CEE a ONU (UNECE) privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier (Convenția Espoo, 1991) și Protocolul privind evaluarea strategică de mediu în context transfrontalier (Kyiv, 2003), Acordul de Asociere Uniunea Europeană - Republica Moldova, Acordul de Asociere Uniunea Europeană - Ucraina.

SUBLINIEM că prin semnarea Acordurilor de Asociere cu Uniunea Europeană, **ambele state s-au angajat să transpună în legislația națională Directivele europene**, ce țin de protecția resurselor de apă, protecția diversității biologice, evaluarea impactului asupra mediului, și **și-au asumat răspunderea de a respecta aceste angajamente**.

AVÂND ÎN VEDERE că viața, sănătatea și bunăstarea a opt mln. de oameni, care locuiesc în bazinul fluviului Nistru, atât în Republica Moldova, cât și în Ucraina, depinde de modul cum autoritățile ambelor state vor gestiona și proteja resursele de apă ale fluviului Nistru și

CUNOSCÂND că echipele guvernamentale ale ambelor state negociază de mai mulți ani un Acord bilateral privind funcționarea Nodului hidroenergetic Nistrean, organizațiile semnatare vin cu următoarea poziție:

- Continuarea negocierii proiectului *Acordului privind asigurarea funcționării Nodului hidroenergetic Nistrean* necesită a fi făcută din **perspectiva asigurării funcționării ecosistemelor fluviului Nistru** în aval de acest complex hidroenergetic și nu din perspectiva producerii energiei electrice. Astfel, operarea hidrocentralelor construite deja, trebuie să fie permisă doar în parametrii și condițiile în care sunt respectate condițiile de funcționare a ecosistemelor fluviului Nistru, ceea ce înseamnă eliberarea cantităților suficiente de apă, la o temperatură adecvată, pentru menținerea vieții ecosistemelor acvatice în aval de barajul Naslavcea-Nahoreanii. Astfel, apa fluviului Nistru va asigura atât necesitățile de utilizare a apei pentru populația din Republica Moldova și orașul Odesa, dar și procesele de autoepurare a apei fluviului pentru asigurarea calității acesteia. În această ordine de idei, însăși **denumirea Acordului trebuie modificată în Acordul privind funcționarea Nodului hidroenergetic Nistrean** și nu „asigurarea funcționării”.
- Proiectul Acordului trebuie să includă prevederi cu referire la: a) modul de funcționare a complexului hidroenergetic Nistrean, astfel încât să nu aducă prejudicii majore ecosistemelor fluviului Nistru în aval *de acesta*; b) instrumentele instituționale de monitorizare și control, în comun, de către ambele țări, a modului de funcționare a Complexului (Nodului) hidroenergetic Nistrean și respectării parametrilor tehnici stabiliți; c) modul de asigurare în comun, de către ambele țări, a monitoringului hidrologic și de calitate a apei și stării ecosistemelor acvatice a fluviului Nistru în aval de acest obiectiv economic; d) mecanismul de compensare a pierderilor serviciilor ecosistemice și instrumentele economice pentru recuperarea prejudiciilor aduse fluviului Nistru de către agenții economici care gestionează Complexul (Nodul) hidroenergetic

Nistrean, în cazul în care aceștia nu respectă condițiile de funcționare a acestuia, în termenii agreeați de ambele părți semnatare ale Acordului.

- Ținând cont de evoluția tehnologiilor în domeniul hidroenergetic, care a avut loc din momentul adoptării Regulamentului tehnic privind funcționarea Complexului Hidroenergetic Nistrean (1987) până în prezent, trebuie să fie revizuiți parametrii nivelului de apă la barajul Dnestrovsk în scopul asigurării volumelor corespunzătoare ale debitelor ecologice.
- De a solicita Ucrainei să schimbe principiul de funcționare a centralei hidroenergetice de la Novodnistrovsk (Centrala I) și de a utiliza apă cu temperatura mai naturală, evacuând apa de suprafață și nu de adâncime. De negociat și stipulat în Acord și termenii în care Ucraina să realizeze schimbarea modului de funcționare a hidrocentralei prin evacuarea apei de suprafață. Scurgerea apei prin Centrală II (Naslavcea) trebuie garantată permanent pentru asigurarea debitului permanent al Nistrului, fără întreruperi pe parcursul a 24 de ore/zi, în aval de Complexul hidroenergetic Nistrean. Aceste principii de funcționare a Complexului hidroenergetic Nistrean sunt fundamentale pentru viața ecosistemelor fluviului Nistru în aval de barajul Naslavcea-Nahoreanii.
- Să nu fie admisă darea în concesiune a cca 19,22 ha de teren aflat pe teritoriul Republicii Moldova, de-a lungul fluviului Nistru, în amonte de barajul CHE-2 al Complexului Hidroenergetic. Concesionarea terenului respectiv va permite extinderea Complexului Hidroenergetic Nistrean, fortificarea malului drept pentru a crește capacitatea de acumulare a apei în lacul de tampon și instalarea a încă 3 turbine, astfel mărind retenția apei și aducând un prejudiciu mai mare fluviului Nistru în aval de barajul Naslavcea-Nahoreanii.
- Desecretizarea negocierilor în favoarea participării publicului în pregătirea deciziilor pe problema pregătirii Acordului.
- Fortificarea capacităților echipei de negociatori din partea Guvernului Republicii Moldova, cu definirea clară a mandatului de negociere.
- Solicitarea asistenței Comisiei Europene pentru procesul de negocieri. Având în vedere expertiza și experiența vastă a țărilor Uniunii Europene în domeniul gestionării integrate a resurselor de apă și producerea energiei hidroelectrice, aceasta poate acorda atât asistență tehnică, cât și juca rol de mediator al procesului.
- Elucidarea circumstanțelor în care a fost lichidat punctul de control al frontierei de stat de pe barajul Naslavcea-Nahoreanii, după semnarea Protocolului între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei referitor la operarea unor modificări în Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind recunoașterea reciprocă a drepturilor și reglementarea raporturilor de proprietate din 11 august 1994, semnat la 01 februarie 2010.
- Refuzul oficial al Ucrainei de la ideea construcțiilor mai multor hidrocentrale în bazinul Nistrului, prin introducerea modificărilor în Programul și Strategia dezvoltării sectorului hidroenergetic al Ucrainei.

- Demarcarea graniței dintre Republica Moldova și Ucraina la frontiera de pe mijlocul barajului sau la jumătatea barajului Naslavcea-Nahoreanți, conform acordurilor și practicilor internaționale și în baza studiilor efectuate anterior, în cadrul asistenței oferite de Uniunea Europeană prin proiectul EUBAM.
- Informarea corectă și educarea ecologică a tuturor locuitorilor din bazinul Nistrului, contracararea fake news-urilor și dezinformării la tema Nistrului.
- Refacerea Ministerului Mediului este o prioritate, cu asigurarea cadrelor profesionale. Fără o autoritate centrală de mediu, protecția fluviului Nistru și a mediului în general este doar un vis utopic. Dincolo de interesul uneia sau altei părți miza trebuie să fie pentru protecția bazinului fluviului Nistru ca un „organism” întreg de la Carpați și până la Marea Neagră, care să servească atât generației prezente, cât și viitoare.

Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic a fost creată în anul 2011 și în acest moment are 95 de organizații membre, 7 dintre acestea constituind organizații-umbrelă pentru alte peste 255 de organizații. Misiunea Platformei este de a consolida procesul de integrare europeană și de dezvoltare democratică a Republicii Moldova, de a contribui la procesul de advocacy și monitorizare pentru implementarea Acordului de Asociere dintre RM-UE și a altor documente relevante ce se referă la Parteneriatul Estic și relația RM-UE.

Semnatarii Declarației:

1. Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului Eco-TIRAS
2. Mișcarea Ecologistă din Moldova
3. Centrul Național de Mediu
4. Eco-Contact
5. ECOTOX
6. Eco - Sor
7. „Terra-1530”
8. Asociația Femeilor pentru Protecția Mediului și Dezvoltarea Durabilă
9. Centrul de Consultanță Ecologică Cahul
10. BIOS
11. Mișcarea Ecologistă Ștefan-Vodă
12. Centrul Regional de Mediu din Moldova
13. Asociația pentru Valorificarea Deșeurilor
14. „Hai Moldova”
15. Centrul Regional al Studiilor de Mediu ECOS
16. Centrul Republican pentru Copii și Tineret Gutta-Club
17. „Cutezătorul”
18. „Caroma-Nord”
19. „BIOTICA”

20. Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabilă
21. Automobil Club Moldova
22. GREEN-School
23. Transparency International Moldova
24. Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
25. Fundația Soros-Moldova
26. Centrul pentru Jurnalism Independent
27. Institutul de Dezvoltare Urbană
28. Asociația Presei Independente
29. Asociația Promo-LEX
30. Institutul European de Studii Politice
31. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”
32. Institutul pentru Drepturile Omului
33. Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei
34. „Ave Copiii”
35. Centrul de Resurse Juridice din Moldova
36. Centrul Național al Romilor
37. Institutul pentru Politici și Reforme Europene
38. Centrul Analitic Independent Expert-Grup
39. Uniunea Organizațiilor Invalizilor din Moldova
40. Comunitatea WatchDog.md
41. Keystone International Human Services Moldova
42. Local Democracy Agency Moldova
43. INVENTO
44. Centrul de Instruire și Dezvoltare Educațională
45. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă
46. Amnesty International Moldova
47. Experts for Security and Global Affairs
48. Asociația pentru Reabilitarea Invalizilor din Republica Moldova
49. Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități
50. Alianța INFONET
51. Asociația Națională a Para-juristilor din Republica Moldova
52. Institutum Virtutes Civiles
53. Медиа Центр Приднестровья
54. Centrul de Politici și Reforme
55. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”
56. Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova
57. Asociația Femeilor Profesioniste și de Afaceri din Moldova
58. Congresul Autorităților Locale din Moldova

59. Asociația pentru Politică Externă
60. INTECO
61. „Mame în Acțiune”
62. „Femeia și Copilul- Protecție și Sprijin”
63. Centrul „Pro-Europa” din Comrat
64. Centrul Regional de Dezvoltare Durabilă din Ungheni
65. Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova
66. Centrul Regional „Contact” Bălți
67. Grupul de Inițiativă a Tinerilor pentru Viitor
68. Centrul de Informare și Susținere a Tinerilor Economisți „CERTITUDINE”
69. Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor din Moldova CONTACT
70. „Pro Cooperare Regională”
71. Asociația Micului Business din Moldova
72. Centrul pentru Dezvoltare și Management
73. Centrul de Dezvoltare Economică și Afaceri Publice
74. Business Consulting Institute
75. Rețeaua Națională LEADER în Moldova
76. Institutul de Instruire în Dezvoltare ”MilleniuM”
77. Consiliul Național al Tineretului din Moldova
78. „Tinerii pentru Dreptul la Viață”
79. Fundația Est-Europeană
80. Agenția de Cooperare Transfrontalieră și Integrare Europeană
81. „Eco-Răzeni”
82. Institutul de Politici Publice
83. Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova
84. ”Interacțiune”
85. Fundația pentru Educație și Dezvoltare din Moldova
86. AEGEE-Chișinău
87. CASMED
88. Centrul de Inovare și Politici din Moldova
89. Asociația Regională a mamelor cu mulți copii și a femeilor-întreprinzători din Găgăuzia
„VESTA”
90. Centrul European pentru Inițiative civile „Stalker”
91. Institutul Muncii
92. Confederația Națională a Patronatului din Republica Moldova
93. Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova
94. Federația Sindicatelor din Construcții și Industria Materialelor de Construcții
SINDICONS
95. Federația Sindicală „SĂNĂTATEA” din RM